

Naděje dožití podle okresů 2001-2005

Naděje dožití nebo také střední délka života je základní ukazatel, který vychází z úmrtnostních tabulek. Vyjadřuje počet let, které v průměru ještě prožije osoba ve věku x let za předpokladu, že po celou dobu jejího dalšího života se nezmění řád vymírání zjištěný právě úmrtnostní tabulkou (jedná se tedy o hypotetický údaj). Nejčastěji se v publikacích udává střední délka života ve věku 0, tedy při narození, a vzhledem k odlišnosti v úmrtnosti obou pohlaví zásadně zvlášť za muže a ženy.

Pro úplnost dodáváme, že úmrtnostní tabulky jsou specifická metoda užívaná k charakteristice řádu vymírání určité populace; vycházejí z ukazatele pravděpodobnosti úmrtí v jednotlivých věkových kategoriích, kdy se počet zemřelých vztahuje k počátečnímu počtu osob vystavených riziku úmrtí; úmrtnostní tabulky se konstruují pro daný kalendářní rok nebo jiné zpravidla delší období.

S ohledem na vyloučení nahodilých výkyvů jsou nejaktuálnější tabulky zpracovány pro populaci České republiky za roční období 2005, pro kraje dvouleté období 2004-2005 a **pro okresy za pětileté období 2001-2005**. Pro porovnání jsou za pětileté období uvedeny podrobné úmrtnostní tabulky i za Českou republiku a kraje, vypočtené stejnou metodikou.

Naděje dožití v okresech Královéhradeckého kraje

Okresy	Naděje dožití při narození			
	průměr let 2001 - 2005		průměr let 1996 - 2000	
	muži	ženy	muži	ženy
Hradec Králové	74,37	79,66	72,91	79,15
Jičín	72,84	79,76	70,70	78,48
Náchod	73,87	79,35	72,71	79,04
Rychnov nad Kněžnou	73,42	79,27	71,80	78,11
Trutnov	71,69	78,29	70,70	77,58

Naděje dožití v krajích

ČR, kraje	Naděje dožití při narození (průměr let 2004 - 2005) ¹⁾	
	muži	ženy
Česká republika	72,88	79,10
Hl. m. Praha	74,67	80,01
Středočeský	72,45	78,58
Jihočeský	73,06	79,30
Plzeňský	72,90	78,92
Karlovarský	71,88	78,06
Ústecký	70,76	77,27
Liberecký	72,72	78,89
Královéhradecký	73,74	79,94
Pardubický	73,17	79,54
Vysočina	73,63	79,48
Jihomoravský	73,02	79,72
Olomoucký	73,01	79,47
Zlínský	72,04	79,74
Moravskoslezský	71,33	78,55

¹⁾ ČR údaje roku 2005

Střední délka života neboli naděje dožití (ex) udává počet let, které má naději prožít osoba právě x-letá při úmrtnosti ve sledovaném období. Jedná se o syntetický ukazatel, který zobrazuje úmrtnostní poměry ve všech věkových skupinách. Střední délka života je počítána jako podíl počtu let života, které má tabulková generace v daném věku před sebou (Tx) a tabulkového počtu dožívajících (Ix) – **ukázka části tabulky za muže z okresu Hradec Králové:**

2001-2005

Okres: Hradec Králové CZ0521

Muži <i>Males</i>							
věk <i>age</i>	qx	px	lx	dx	Lx	Tx	ex
0	0,003230	0,996770	100000	323	99703	7436676	74,37
1	0,000000	1,000000	99677	0	99677	7336973	73,61
2	0,000000	1,000000	99677	0	99677	7237296	72,61
3	0,000283	0,999717	99677	28	99663	7137619	71,61
4	0,000161	0,999839	99649	16	99641	7037956	70,63
5	0,000134	0,999866	99633	13	99626	6938315	69,64
6	0,000030	0,999970	99619	3	99618	6838689	68,65
7	0,000053	0,999947	99616	5	99614	6739071	67,65
8	0,000072	0,999928	99611	7	99608	6639457	66,65
9	0,000103	0,999897	99604	10	99599	6539850	65,66
10	0,000200	0,999800	99594	20	99584	6440251	64,67
11	0,000195	0,999805	99574	19	99564	6340667	63,68
12	0,000118	0,999882	99554	12	99548	6241103	62,69
13	0,000203	0,999797	99543	20	99532	6141554	61,70
14	0,000281	0,999719	99522	28	99508	6042022	60,71
15	0,000393	0,999607	99494	39	99475	5942514	59,73
16	0,000591	0,999409	99455	59	99426	5843039	58,75
17	0,000643	0,999357	99396	64	99365	5743613	57,78
18	0,000599	0,999401	99333	60	99303	5644248	56,82
19	0,000621	0,999379	99273	62	99242	5544945	55,86
20	0,000603	0,999397	99211	60	99182	5445703	54,89
21	0,000672	0,999328	99152	67	99118	5346522	53,92
22	0,000931	0,999069	99085	92	99039	5247403	52,96
23	0,001158	0,998842	98993	115	98935	5148364	52,01
24	0,001211	0,998789	98878	120	98818	5049429	51,07
25	0,001067	0,998933	98758	105	98706	4950611	50,13
26	0,000890	0,999110	98653	88	98609	4851905	49,18
27	0,000705	0,999295	98565	70	98530	4753296	48,22
28	0,000682	0,999318	98496	67	98462	4654766	47,26
29	0,000654	0,999346	98428	64	98396	4556303	46,29
30	0,000505	0,999495	98364	50	98339	4457907	45,32
31	0,000597	0,999403	98315	59	98285	4359568	44,34
32	0,000735	0,999265	98256	72	98220	4261283	43,37
33	0,000953	0,999047	98184	94	98137	4163063	42,40
34	0,000905	0,999095	98090	89	98046	4064926	41,44
35	0,000876	0,999124	98001	86	97958	3966880	40,48
36	0,001078	0,998922	97915	106	97863	3868922	39,51
37	0,001286	0,998714	97810	126	97747	3771059	38,56
38	0,001552	0,998448	97684	152	97608	3673312	37,60
39	0,001666	0,998334	97533	162	97451	3575704	36,66
40	0,001543	0,998457	97370	150	97295	3478253	35,72
41	0,001762	0,998238	97220	171	97134	3380958	34,78
42	0,002152	0,997848	97049	209	96944	3283824	33,84
43	0,002765	0,997235	96840	268	96706	3186880	32,91
44	0,003210	0,996790	96572	310	96417	3090174	32,00
45	0,003441	0,996559	96262	331	96096	2993757	31,10
46	0,003605	0,996395	95931	346	95758	2897661	30,21
47	0,003898	0,996102	95585	373	95399	2801903	29,31
48	0,004448	0,995552	95212	424	95000	2706504	28,43
49	0,005315	0,994685	94789	504	94537	2611504	27,55
50	0,005736	0,994264	94285	541	94014	2516967	26,70

Jestliže tedy činila např. naděje na dožití mužů v letech 2001-2005 v okrese Hradec Králové 74,37 (žen 79,66), znamená to, že muž narozený v tomto období by se, za předpokladu přetrvání stávajících úmrtnostních poměrů po celý jeho život, dožil 74 let (narozená žena by se dožila přibližně 79 let).

Překoná-li člověk rizika úmrtí v kojeneckém a dětském věku, jeho šance se zvyšují – například 30letý muž měl v tomto období statisticky před sebou ještě 45,32 let - měl by se tedy dožít 75,32 let, což je o 2 roky více než u novorozence; překoná-li pak i vyšší riziko úmrtí spojené se středním a vyšším věkem, jeho pravděpodobná délka života se ještě zvýší (např. 80letý muž by měl mít před sebou ještě 6,37 let - celkem by se tedy dožil 86,37 let , tj. o 12 let více než u novorozence).

Obecně se ukazatel naděje na dožití při narození postupně stále zvyšuje, a to v důsledku poklesu intenzity úmrtnosti. Přitom rozhodující změny v úrovni a struktuře úmrtnosti jsou dávány do souvislosti s významnými změnami sociálně ekonomických podmínek po roce 1989, které se mimo jiné výrazně promítly do zdravotního stavu obyvatelstva (rozsah nabídky odborné lékařské péče, dostupnost nejmodernějších technologií a kvalitních léků, životní styl populace směřující ke zdravému způsobu života, kvalita životního prostředí).

Z regionálního hlediska si rozdíly v intenzitě úmrtnosti zachovávají dlouhodobě určité charakteristické rysy, a to bez významného vlivu prohlubujících se sociálních a ekonomických rozdílů mezi jednotlivými regiony. Při poměrně rovnoměrném vystavení populace nepříznivým vlivům životního prostředí a při nivelizovaném sociálním prostředí jsou však příčiny rozdílů ve výši úmrtnosti (a tím také délky naděje na dožití) mezi jednotlivými regiony často nejasné.

Průměrný věk bývá se střední délkou života často zaměňován, vypočítává se za celou populaci i podle pohlaví. Průměrný věk je aritmetický průměr všech jedinců v dané populaci daného území, který vychází ze skutečného stavu obyvatel a jejich věku. Podle posledních výsledků za rok 2005 dosáhl průměrný věk v Královéhradeckém kraji 40,3 let, z toho u žen 41,9 let. Nejvyšší průměrný věk má okres Hradec Králové, naopak nejnižší okres Rychnov nad Kněžnou. Podle pohlaví je u mužů i u žen situace naprosto stejná.

Průměrný věk a index stáří podle okresů v roce 2005

Kraj, okresy	Průměrný věk obyvatel			Index stáří (podíl obyvatel ve věku nad 65 let na 100 obyvatel ve věku 0-14 let)		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Královéhradecký kraj	40,3	38,7	41,9	100,3	76,9	125,4
v tom okresy:						
Hradec Králové	41,1	39,4	42,6	111,9	87,2	138,4
Jičín	40,5	38,8	42,2	104,4	79,2	131,0
Náchod	40,0	38,5	41,5	96,4	74,3	119,9
Rychnov nad Kněžnou	39,7	38,1	41,2	92,8	70,9	116,3
Trutnov	39,9	38,2	41,5	92,1	69,0	117,1

Podrobněji o věkové struktuře obyvatel daného území vypovídá **Index stáří**, který se počítá jako podíl obyvatel ve věku nad 65 let k populaci dětí do 14 let. V roce 2005 dosáhl počet obyvatel nad 65 let v Královéhradeckém kraji téměř stejného počtu jako dětí do 14 let, nepatrně ho překročil. Z okresního pohledu překročil počet obyvatel nad 65 let dětí do 14 let v okresech Hradec Králové (o 11,9 %) a Jičín (o 4,4 %). Ve zbývajících okresech byla situace opačná. **Z hlediska pohlaví je situace jednoznačně rozdílná. U mužů** nedosahuje počet ve věku nad 65 let počtu chlapců do 14 let, např. o tři desetiny byl k 31. 12. 2005 počet mužů nad 65 let nižší v okresech Rychnov nad Kněžnou a Trutnov. Naopak **u žen** překročil podíl žen nad 65 let dívky do 14 let v našem kraji o čtvrtinu, nejvíce v okrese Hradec Králové (o 38,4 %) a nejméně v okrese Rychnov nad Kněžnou (o 16,3 %).

Tabulky s podrobnými výsledky za jednotlivé okresy naleznete v elektronické publikaci e-4024-07 **Úmrtnostní tabulky za okresy ČR v období 2001 až 2005** na www.czso.cz v odkaze Publikace kapitola 4.

Pro zájemce o podrobnosti z této problematiky dále doporučujeme publikace a analýzy ČSÚ na www.czso.cz v odkaze [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_\(demografie\)_lide](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_(demografie)_lide) a naše regionální publikace na www.hradeckralove.czso.cz, kde najdete např. ve Statistické ročence Královéhradeckého kraje

údaje o obyvatelstvu v mezikrajském a meziokresním srovnání v kapitole 1, 3 a 13 a analytické výsledky v publikaci <http://www.czso.cz/xh/edicniplan.nsf/p/13-5206-05>.